

## Sons i Entonació (21536)

**Titulació/estudi:** Grau en Llengües Aplicades

**Curs:** tercer

**Trimestre:** tercer

**Nombre de crèdits ECTS:** 4

**Hores de dedicació de l'estudiant:** 100

**Tipus d'assignatura:** Optativa

**Professora GG:** Pilar Prieto (75%) i Joan Borràs-Comes (25%)

**Professor GS:** Joan Borràs-Comes

**Llengua de docència:** Català

**Grup Gran.** Divendres de 10:30 a 12:30. Aula: 52.219

**Grup Seminari.** Dilluns de 8:30 a 9:30. Aula: 54.086

### 1. Presentació de l'assignatura

Aquesta assignatura pertany al perfil formatiu de Descripció i Comparació de Llengües. Ofereix un repàs als principals fenòmens fonètics i fonològics del llenguatge natural, així com als conceptes que permeten descriure i explicar l'estructura de les llengües des del punt de vista fònic. Amb aquesta finalitat es descriuen els conceptes de fonètica bàsics, els processos fonològics i els principis que afecten aquest àmbit de la llengua. Encara que es tractarà breument el funcionament d'altres llengües, l'assignatura se centrarà en l'anàlisi fonètica i fonològica del català i s'estudiaran les propietats articulatòries i acústiques de vocals i consonants, la prosòdia, i els processos fonològics dels dialectes del català. Un dels objectius de l'assignatura és desenvolupar l'habilitat analítica de l'estudiant i el treball en grup. D'acord amb l'orientació de la llicenciatura, s'hi inclouran els àmbits de la lingüística aplicada on l'àmbit oral és predominant, així com les seves aplicacions més pràctiques. En la part pràctica de l'assignatura es durà a terme transcripció fonètica general, així com exercicis d'anàlisi acústica amb *Praat*, i d'avaluació de la correcció fonètica i de l'ensenyament de la pronúncia d'una segona llengua.

### 2. Competències que s'han d'assolir

L'assignatura té com a objectiu que els estudiants coneguin els conceptes fonamentals de fonètica i de fonologia i que siguin capaços d'aplicar-los en l'anàlisi i la descripció de l'estructura fònica de les llengües naturals, i molt especialment del català.

**Competències generals:**

- Capacitat d'anàlisi i síntesi, resolució de problemes (G1, G2): analitzar fenòmens fonètics i fonològics i ser capaços d'extraure generalitzacions sobre les dades
- Adaptabilitat a altres situacions (G21). Ser capaç de reconèixer patrons o fenòmens en dades noves des del punt de vista fonètic.
- Aplicació de coneixements a la pràctica (G17): traslladar coneixements teòrics a l'anàlisi de dades concretes relacionades amb la fonètica i la fonologia.
- Capacitat per desenvolupar activitats d'aprenentatge en grup a través de tasques realitzades en col·laboració (G13).

### Competències específiques:

- Coneixements especialitzats en un o més àmbits temàtics (E5):
  - o Capacitat de transcriure fonèticament mitjançant l'Alfabet Fonètic Internacional (AFI)
  - o Maneig de programari específic d'anàlisi acústica (*Praat* i *ELAN*)
  - o Capacitat de descripció de la prosòdia del català
  - o Capacitat per avaluar la correcció fonètica en català

## 3. Continguts

GG sessió 1. **Introducció. La fonètica articulatòria.** Interfície fonètica-fonologia. Propietats articulatòries dels sons. Tècniques instrumentals d'anàlisi articulatòria. La coarticulació, l'assimilació dels sons i altres fenòmens de contacte. Les propietats articulatòries dels sons del català. L'Alfabet Fonètic Internacional.

GG sessió 2. **La transcripció fonètica i els sons de les llengües del món.** La transcripció fonètica. Transcripció ampla i transcripció estreta. Pràctiques de transcripció fonètica general (vocals i consonants). Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional (AFI).

Seminari 1: Pràctiques de transcripció fonètica del català. Lliurament dels exercicis fets a classe.

GG sessió 3. **Fonètica acústica.** Propietats acústiques de les vocals. Propietats acústiques de les consonants. El VOT. El to fonamental (F0). L'anàlisi espectral. Pràctiques de transcripció fonètica (síl·labes i seqüències).

Seminari 2: Entorn i funcionament de l'aplicació Praat.

Seminari 3: Transcripció fonètica del català en Praat. Lliurament de l'activitat feta a classe. Encàrrec de la primera pràctica puntuada (transcripció fonètica amb Praat, elaboració individual [lliurament telemàtic: 10 de maig]).

GG sessió 4. **Fonologia.** Introducció a la teoria fonològica. Principals processos fonològics en les llengües del món. La fonologia del català. Reducció vocàlica. Ensordiment final i assimilació regressiva de sonoritat. Elisió de /-n/ i /-r/ finals. Sonorització de fricatives. Africació. Simplificació de grups consonàntics. Lenició

contextual de /b, d, g/. Propietats fonotàctiques. Pràctiques de transcripció fonètica (fragments orals).

Seminari 4: Exercicis sobre processos fonològics en els diferents parlars catalans. Lliurament dels exercicis fets a classe.

GG sessió 5. **Variació i estàndard oral.** La variació lingüística: variació dialectal, social, individual. El canvi lingüístic. Sistemes vocàlics dels dialectes catalans. Fenòmens vocàlics i consonàntics en els dialectes catalans. Models ortològics, en particular el català. Proposta d'estàndard oral de l'Institut d'Estudis Catalans.

Seminari 5: Exercicis sobre la correcció oral. Lliurament dels exercicis fets a classe. Encàrrec de la segona pràctica puntuada (correcció oral, elaboració en grups de dos o tres [lliurament telemàtic: 24 de maig]).

GG sessió 6. **La fonologia prosòdica (I).** Llengües tonals i llengües entonatives. Introducció a la fonologia entonativa. Patrons entonatius. La transcripció de l'entonació i el fraseig. El sistema ToBI. Unitats bàsiques: accents tonals i accents de frontera. Coordinació entre els moviments entonatius i la tira fònica. Pràctiques de transcripció de l'entonació.

Seminari 6: Pràctica de transcripció de l'entonació mitjançant Praat. Lliurament de l'activitat feta a classe.

GG sessió 7. **La fonologia prosòdica (II).** Pràctiques de transcripció de l'entonació.

Prova puntuada de transcripció fonètica.

GG sessió 8. **La prosòdia audiovisual.** La prosòdia audiovisual i la gestualitat. Pragmàtica, prosòdia i gestualitat. La coordinació temporal i semàntica entre parla i gestualitat. Expressió de la intencionalitat. Pràctiques de transcripció de l'entonació.

Seminari 7: Entorn i funcionament de l'aplicació ELAN. Integració Praat-ELAN.

GG sessió 9. **Adquisició, ensenyament i aplicacions de la fonètica i la fonologia.** Etapa de segmentació i categorització de sons. Sensibilitat a les propietats prosòdiques (accent, ritme, propietats fonotàctiques, entonació) de la llengua. Discriminació fonètica i fonològica. El desenvolupament de la intencionalitat: mirada, gestualitat, i inici del balboteig. Les primeres paraules. Valor predictiu de les primeres habilitats comunicatives. Aplicacions de la fonètica i la fonologia. L'aprenentatge de la pronúncia d'una L2. Aplicacions tecnològiques: Síntesi (Text-to-Speech o TTS) i reconeixement de la parla. Fonètica forense. Logopèdia.

Seminari 8: Transcripció conjunta en ELAN d'entonació i correlats gestuals. Lliurament de l'activitat feta a classe. Encàrrec de la tercera pràctica puntuada (transcripció prosòdia audiovisual en ELAN, elaboració individual [lliurament telemàtic: 21 de juny]).

## 4. Avaluació

### Avaluació ordinària

La qualificació final de l'assignatura es derivarà de les següents:

- Assistència i participació en les sessions de GG (10%)
- Prova de transcripció fonètica (30%)
- Assistència i participació als seminaris (15%)
- Lliurament dels exercicis duts a terme als seminaris (15%)
- Pràctica de transcripció fonètica en Praat (10%)
- Pràctica de correcció oral (10%) en grups de 2 o 3
- Pràctica de transcripció de la prosòdia audiovisual en ELAN (10%)

Calendari de pràctiques i exercicis puntuats:

| <b>Tasca</b> | <b>Contingut</b>                                | <b>Elaboració</b>   | <b>Lliurament</b>  | <b>Puntuació</b> |
|--------------|-------------------------------------------------|---------------------|--------------------|------------------|
| Exercicis    | Diversos                                        | Individual a classe | Seminaris indicats | 15%              |
| Pràctica 1   | Transcripció fonètica del català en Praat       | Individual a casa   | 10/05/2014         | 10%              |
| Pràctica 2   | Correcció oral del català                       | En grup a casa      | 24/05/2014         | 10%              |
| Prova        | Transcripció fonètica general i del català      | Individual a classe | 29/05/2014         | 30%              |
| Pràctica 3   | Transcripció de la prosòdia audiovisual en ELAN | Individual a casa   | 21/06/2014         | 10%              |

Per aprovar l'assignatura serà imprescindible haver aprovat la prova de transcripció, haver presentat les tres pràctiques i haver-ne aprovat almenys dues. Suspendre la prova o el conjunt de les pràctiques obliga l'estudiant a recuperar les parts suspeses.

L'assistència i participació a classe són obligatòries i computen a l'hora de calcular la nota final. L'absència a les sessions es podrà justificar si s'avisava amb anterioritat i s'esdevé per motius mèdics o laborals.

### Recuperació

Les tasques de recuperació s'adaptaran al motiu del suspens.

En el cas d'un suspens motivat per no haver aprovat la prova de transcripció a classe, caldrà tornar a fer una prova equivalent. Aquesta prova de recuperació tindrà lloc al mes de juliol, d'acord amb el calendari d'exàmens de la Facultat de Traducció.

En el cas d'un suspens motivat per no haver aprovat la part de pràctiques individuals, caldrà fer una o més pràctiques equivalents a les suspeses, plantejades en els mateixos termes. En el cas d'un suspens motivat per no haver aprovat la pràctica en

parelles, caldrà fer una pràctica equivalent però de manera individual. Les pràctiques de recuperació es podran anar fent i lliurant des del suspens de l'assignatura fins a l'inici dels exàmens de recuperació.

D'acord amb el Nou Marc d'Avaluació de la Universitat Pompeu Fabra, només poden recuperar una pràctica o la prova de transcripció aquells estudiants que l'hagin suspès en l'avaluació ordinària, és a dir, un estudiant amb un No Presentat d'una pràctica o de la prova no es pot presentar a recuperació.

Consulteu la normativa a:

<http://www.upf.edu/intranet/secretaria-grau/expedient/marcavaluacio/FAQSV2.pdf>

| <b>Avaluació</b>             | <b>Recuperació</b>                    |                    |                                                                                                        |
|------------------------------|---------------------------------------|--------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Activitat d'avaluació</i> | <i>Ponderació sobre la nota final</i> | <i>Recuperable</i> | <i>Forma de recuperació</i>                                                                            |
| Prova de transcripció        | 30%                                   | Sí                 | Prova equivalent durant el període d'exàmens                                                           |
| Pràctiques individuals       | 20%                                   | Sí                 | Presentar una nova pràctica (termini: des que se suspèn fins a l'inici dels exàmens de recuperació)    |
| Pràctica en grup             | 10%                                   | Sí                 | Pràctica individual equivalent (termini: des que se suspèn fins a l'inici dels exàmens de recuperació) |
| Exercicis a classe GS        | 15%                                   | Sí                 | Exercicis equivalents (termini: des que se suspèn fins al GS següent)                                  |
| Assistència i participació   | 25%                                   | No                 | -                                                                                                      |
| Total                        | 100%                                  |                    |                                                                                                        |

## 6. Metodologia

Les sessions combinaran diferents tipus d'activitats docents (classes magistrals, treballs pràctics...), que es faran seguint els següents percentatges aproximats al grup gran i al seminari. Grup gran: classes magistrals (50%), treball individual (20%) i estudi personal (30%). Seminaris: treball individual i en grup (70%) i estudi personal (30%).

## 7. Bibliografia de l'assignatura

### Bàsica

Bonet, Eulàlia, Maria-Rosa Lloret i Joan Mascaró (1997). *Manual de transcripció fonètica*. Bellaterra: Publicacions de la UAB.

Escandell Vidal, M. Victoria (2013). *La comunicación: Lengua, cognición y sociedad*. Akal.

Lloret, Maria-Rosa (2011). *La fonologia del català*. Barcelona: Editorial Santillana.

Prieto, Pilar (2004). *Fonètica i fonologia. Els sons del català*. Barcelona: Edicions de la UOC (amb CD-ROM).

### Complementària

Berent, Iris. 2013. *The Phonological Mind*. Cambridge University Press. Northeastern University, Boston

Bonet, Eulàlia i Maria-Rosa Lloret (1998). *Fonologia catalana*. Barcelona: Ariel.

Clark, John & Yallop, Colin (2006): *An Introduction to Phonetics and Phonology*, Second edition. Oxford & Cambridge, MA: Blackwell, 3rd edition.

Ladefoged, P. & Johnson (2014): *A Course in Phonetics*. Wadsworth Publishing.

## Pràctiques de transcripció online recomanades

### Interactive IPA Chart

<http://www.ipachart.com/>

### IPA Online: Practical Exercises

<http://teaching.ncl.ac.uk/ipa/practical-exercises.html>

### Proposta d'estàndard oral de l'Institut d'Estudis Catalans

<http://publicacions.iec.cat/>